**MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ** 6.11.2019
Neuvotteleva virkamies Leena Westerholm HE 29/2019 vp

# HALLITUKSEN ESITYS VUODEN 2020 TALOUSARVIOKSI

Asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostolle

## LUKU 30.40 LUONNONVARATALOUS

Teema: Vesitalous (käytön, hoidon ja hankkeiden rahoitus)

Vuoden 2020 talousarvioehdotuksen Luonnonvaratalous-luku käsittää metsä-, kala-, riista- ja vesitalouden määrärahat. Luonnonvaratalouden kokonaisuus antaa hyvät mahdollisuudet esimerkiksi maaperän hiilensidonnan kannalta keskeisen pelto- ja metsämaan vesitalouden kehittämishankkeiden edistämiseen.

### Vesitalouden näkymät

Ilmaston muuttuessa ja sään ja vesiolojen ääri-ilmiöiden yleistyessä tarve kuivuus- ja tulvariskien hallinnan ja vesistörakenteiden kunnossapidon tukemiseen kasvaa. Vesitalouden voimavaroja suunnataan toimenpiteisiin, joilla parannetaan varautumista kuivuuteen ja suuriin tulviin erityisesti asutuksen ja yhteiskunnan tärkeiden toimintojen suojaustason parantamiseksi. Myös ikääntyneiden vesistörakenteiden perusparannustoimenpiteiden tarve samoin kuin rakennettujen vesistöjen kunnostamistarve kasvavat. Vesihuoltoon liittyvissä tehtävissä korostuvat vesihuoltolain noudattamisen valvonta ja asiantuntijatyönä tapahtuva vesihuollon alueellisen yhteistyön ja erityistilanteisiin varautumisen edistäminen.

Valtion vuoden 2020 talousarvioesityksessä lukuun 30.40 (Luonnonvaratalous) sisältyvien vesitalouden määrärahojen taso nousee 2,67 milj. euroa kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna. Teknisluonteisten vähennyksien lisäksi muutos aiheutuu hallitusohjelman mukaisesta vesiensuojelun tehostamisohjelman sekä tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta –hankkeen rahoituksesta. Ympäristöministeriön pääluokkaan vesitalouden tehtävien hoitoon tarvittavia määrärahoja on budjetoitu noin 20 henkilötyövuotta vastaavasti Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoissa. Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoituna on lisäksi vesitaloustehtävien hoitoon tarvittavia määrärahoja noin 150 henkilötyövuotta vastaavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenoissa, joiden riittämätön kehys on merkittävä uhka vesitaloustehtävien hoidolle.

### Vesitalouden määrärahat vuoden 2020 talousarvioesityksessä

*Momentti 30.40.21 Vesivarojen käytön ja hoidon menot*

Momentin 17,091 milj. euron määräraha sisältää vesitaloustehtävien ja rajavesistöyhteistyön menojen lisäksi valtion vastuulla olevien vesistötoimenpiteiden ja vesistörakenteiden peruskorjauksen määrärahat. Momentin määräraha on 3,120 milj. euroa suurempi kuin vuonna 2019. Tämä muodostuu hallitusohjelman mukaisista kertaluonteisestä 3 milj. euron lisäyksestä vesiensuojelun tehostamisohjelmaan sekä pysyväluonteisesta 0,5 milj. euron lisäyksestä tulvasuojeluun ja peltojen vesienhallintaan. Vähennyksinä momentilla on otettu huomioon hydrologisen seurannan ja tietojärjestelmien tuottavuushankkeen päättyminen sekä vesitaloustehtävien 1 htv:n järjestely. Momentille kohdistuu rahoitustarpeita kasvavista perusparannus- ja velvoitemenoista sekä tulvariskien hallinnan säädösten toimeenpanosta aiheutuvista tehtävistä.

*30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen*

Momentille on koottu luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen tarkoitettuja määrärahoja. Vesitalouteen liittyen momentin määrärahoilla edistetään sinisen biotalouden, kala- ja vesivarojen hyödyntämisen, vesiliiketoiminnan ja vesiviljelyn kehittämistä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Momentin määrärahoilla käynnistyvällä maankäyttösektorin ilmastopolitiikka –hankkeella on tiivis kytkös pelto- ja metsämaan vesitalouden hallinnan kehittämiseen.

*Momentti 30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen*

Momentin 11,136 milj. euron määrärahasta 4,379 milj. euroa koostuu uusien ja keskeneräisten vesitaloudellisten riskinhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeiden tukirahoituksesta. Tämä sisältää vuoden 2019 eduskunnan lisäämän hankerahoituksen poiston sekä hallitusohjelman mukaisen pysyväluonteisesta 0,5 milj. euron lisäyksen tulvasuojeluun ja peltojen vesienhallintaan Lisäksi momentilla on kalataloudellisiin kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin tarkoitettu 6,757 milj. euron rahoitus, joka sisältää kertaluonteisen 6 milj. euron lisäyksen kansalliseen ohjelmaan vaelluskalakantojen elvyttämiseksi.

Momentille kohdistuu lähivuosina erityisiä rahoitustarpeita tulvariskien hallintasuunnitelmien mukaisten toimenpiteiden, kuten asutuksen tulvasuojeluhankkeiden, avustamista. Tulvariskien hallintasuunnitelmien mukaisten tulvasuojelutoimenpiteiden kustannukset vuoteen 2021 asti ovat yhteensä noin 100 milj. euroa, josta valtion tuen tarve nykyisellä tukitasolla on noin puolet.

*Momentti 30.40.40 Eräät luonnonvaratalouden korvaukset*

Momentille on esitetty vesitalouden osalta eräiden valtion maksettavaksi lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesi- ja kalastusasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten, kustannusten ja päätösmaksujen sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen tarkoitettu arviomääräraha. Tästä määrärahasta maksetaan mm. valtiosopimuksena tehdyn Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännön perusteella toteutettavista lisäjuoksutuksista mahdollisesti aiheutuvat korvaukset.

**Hallitusohjelman mukaiset vesitalouden hankkeet**

*Tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta (n. 5 milj. euroa yhteensä 2020-2023, 1 kori)*

Hallitusohjelman mukaisella pysyvällä rahoituksella toteutetaan osaltaan vuonna 2020 valmistuvia maa- ja metsätalouden vesitalouden suuntaviivoja. Ohjelman toimeenpanon ja koordinoinnin vahvistamiseksi ELY-keskuksille suunnataan 2 hvt:n työpanokseen tarvittava rahoitus. Ohjelman toimeenpanossa hallitusohjelman mukaista lisärahoitusta suunnataan erityisesti valuma-aluesuunnitteluun, useiden maa- ja metsätilojen yhteisiin vesitaloustoimenpiteisiin sekä luonnonmukaisten ojitusratkaisujen suunnitteluun ja toteutukseen. Lisäksi tulvasuojelu- ja vesitaloushankkeiden avustuksiin suunnattavan rahoituksen painopisteenä ovat erityisesti huonossa kunnossa olevien tulvasuojelurakenteiden perusparannus ja modernisointi.

*Vesiensuojelun tehostamisohjelma (3 milj. euroa, 2 kori)*

Maa- ja metsätalousministeriölle on osoitettu vesiensuojelun tehostamisohjelman kuuluviin toimialansa toimiin vuodelle 2020 kertaluoteinen 3 milj. euron rahoitus. Ohjelmakokonaisuus on ympäristöministeriön päävastuulla, ja ohjelman suunnittelu ja toimeenpano toteutetaan ministeriöiden tiiviissä yhteistyössä.

Vesiensuojelun tehostamisohjelman maa- metsätalousministeriön toimialan toimilla on tarkoitus edistää erityisesti maatalouden sopeutumista ilmastonmuutokseen, vesitaloutta sekä vesistökuormituksen hallintaa. Painopisteet ja määrärahan käyttö tarkentuvat ohjelman suunnittelun edetessä. Noin puolet määrärahasta on tarkoitus kohdistaa avustus- ja kokeiluhankkeisiin. Lisäksi on tarkoitus panostaa viljelijöiden sekä muiden toimijoiden neuvontaan, aktivointiin ja viestintään sekä tehdään tarvittavat muutokset sähköisiin tukijärjestelmiin. Osa määrärahasta suunnataan maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vesistövaikutusten seurantaan, mikä osaltaan edesauttaa tulevien toimenpiteiden kustannustehokasta kohdentamista.